

Lk 7, 19-23

1. Milé sestry a milí bratři, ten, kdo posílá za Ježíšem posly, je Jan Křtitel. Otázka, se kterou je posílá, nám není cizí, rezonuje v našich myslích a rozeznává své další variace jako ozvěnu.

„Jsi ten, kdo má přijít nebo máme čekat jiného? Jsi ten, kdo má přijít nebo máme místo čekání raději dělat něco užitečnějšího? Jsi ten, který má přijít nebo už radši nemáme čekat vůbec nic?“

Z biblického textu se ozývá explicitně formulovaná otázka, která je zároveň základním dotazem po smysluplnosti našeho prožívání adventu, po smysluplnosti a oprávněnosti našeho adventního očekávání. Je to otázka, která chce ověřit směr a cíl, ke kterému upínáme své doufání.

Viděno z tohoto hlediska, stojíme tu s Janem Křtitelem v jedné řadě a stejně netrpělivě jako on očekáváme odpověď. Chceme se dozvědět, zda Ježíš z Nazaretu je ten, jehož příchod máme očekávat a na jehož příchod se připravovat, či zda to vzdát.

S Janem nás navíc spojuje i to, že se na rozhovoru s Ježíšem přímo neúčastníme, odpověď dostaneme až z druhé ruky, s Ježíšem nekomunikujeme tváří v tvář. Tou hlavní bariérou je v našem případě onen škaredý příkop dějin, v Janově případě (alespoň podle Matouše) je jí neméně škaredá mříž Herodova vězení. Obě bariéry jsou překonávány svědectvím, svědectvím Janových poslů a literárním svědectvím Lukášova evangelia. Na vykreslení věrohodnosti Janových svědků si dává Lukáš záležet, když je nechá zopakovat Janovo poselství přesně, slovo od slova. Implicitně tím ukazuje, že i svědectví jeho evangelia je důvěryhodné a přesné.

Jenže kdo by čekal od těchto svědků jasnou zprávu typu: „Ano Jane, Ježíš Nazaretský ti vzkazuje: ‚Jsem to já.‘ „Ano milí studenti a učitelé ETF, kteří jste se sešli na adventních bohoslužbách, Ježíš vám vyřizuje, že pokud čekáte na něj, je všechno v pořádku...““, ten bude v tomto případě trochu zklamán. Jádro Ježíšovy odpovědi zní: „Jděte, zvěstujte Janovi, co jste viděli a slyšeli: Slepí vidí, chromí chodí, malomocní jsou očišťováni, hluchí slyší, mrtví vstávají, chudým se zvěstuje evangelium.“ Ježíš místo jasného ano - ne nabízí charakteristiku svého působení. Otázku, která čeká vyjádření ano – ne, posílá zpět k nám a Janu Křtiteli. My ji máme zodpovědět, na nás je rozhodnutí, Ježíš nám však k tomu rozhodování posílá svůj program.

Nestačí totiž, že o adventu očekáváme mesiáše, nestačí ani to, že očekáváme příchod Ježíše Krista, pokud budeme zapomínat, s čím je jeho působení spojeno, jaká je jeho mesiášská strategie a spásný cíl. Vnitřní logika Ježíšovy odpovědi zní: „Já vám řeknu, co přináším, a vy si to porovnejte s tím, co očekáváte.“ Logika poptávky, která určuje nabídku, je v naplnění Božího zaslíbení obrácena. Naše poptávka neurčuje, co nám Ježíš nabízí, naše poptávka neurčuje, co máme očekávat v této adventní době. Adventní očekávání se nerovná čekání, zda dostaneme pod stromeček dárek, který jsme si přáli. Z tohoto způsobu uvažování se chce vymanit Ježíš svou zdánlivě nejasnou odpovědí. Zřetelně nám tu vyvstává před očima, jak moc se liší Boží příchod k člověku od bezplatného plnění lidských iluzí a přání. Zde tkví totiž nebezpečí myšlení tohoto světa, které se nám často vnucuje. Ne v tolikrát kritizovaném konzumu, i když ten s tím souvisí, nebezpečné je především to, že jsme neustále přesvědčováni, že naše štěstí je závislé na míře, v jaké budou splněna naše přání, na míře, v jaké bude splněna naše poptávka. Jaksi samozřejmě se předpokládá, že sami víme, co je pro nás nejlepší. Jenže Ježíš přichází s mesiášským programem, který nepomáhali sestavovat zákazníci ani voliči. Ježíš přichází s Božím programem pro člověka a na člověku nechává rozhodnutí, jak se k tomuto programu postaví.

My jako teologové bychom si tu měli také připomínat, že tento Ježíšův program není jen soudem nad našimi přáními a iluzemi, ale také soudem nad našimi lidskými strategiemi, hypotézami, teoriemi. Politickými, sociálními, filosofickými ale také teologickými. Příchod toho, kterého očekáváme, je naplněním zaslíbení, které dal člověku Hospodin, nikoli naplněním našich koncepcí a předpokladů, ať už jsou sebefundovanější. To nám ukazuje zřetelná spojitost mezi Lukášovým textem a prvním čtením z proroka Izajáše, jakožto spojitost mezi Hospodinovým zaslíbením a jeho naplněním.

Samotným ztělesněním této nutnosti rozlišovat mezi odkazem k Božímu zaslíbení a předběžnou představou o jeho průběhu je právě Jan Křtitel. Vždyť právě Lukáš zdůrazňuje Janovu roli v dějinách spásy, důležitost jeho zvěstování, svým způsobem i důležitost jeho teologického úsilí, přes všechno evangelistovo ocenění důležitosti Janovy přípravné činnosti se ale zároveň jasně ukazuje, jak málo bylo naplnění Janovy předpovědi zároveň naplněním Janových teologických koncepcí. Vždyť místo metafory sekery u kořene stromu přináší Ježíš metaforu o zrnku hořčičném.

Způsob Ježíšovy odpovědi je jakýmsi důrazným varováním, které zní zprvu v adventní době trochu cize, ale přitom zde má své pevné místo. Čekejte Ježíše Krista, který

zjevuje Boží vůli a přináší všem lidem spasení, čekejte toho, který setře každou slzu, ale nečekejte večírek splněných přání, zhmotnění iluzí a potvrzení svých teologických koncepcí.

2. Podívejme se teď na Ježíšovu odpověď pozitivně. Tedy místo pohledu negativního, výčtu toho, co všechno Ježíš svou odpovědí odmítá, se podrobněji podívejme na to, co Ježíš svou odpovědí nabízí.

„Slepí vidí, chromí chodí, malomocní jsou očišťováni, hluchí slyší, mrtví vstávají, chudým se zvěstuje evangelium.“ Nenechme se zmást tím, že to našim uším zprvu zní jako popis nějaké velkolepé efektní léčitelské šou. Jádro výpovědi je někde jinde. Důležité není, jak efektně či zázračně se Ježíšova činnost jeví pozorovatelům, ale co se tu děje s příjemci Ježíšovy činnosti. Už zařazení zvěstování evangelia chudým naznačuje, že jádrem věci tu není zázrak pro efekt, nadpřirozeno jako znak Ježíšovy nadpozemské identity. Ježíšovy činy nás neodkazují k mystickému zázračnému, ale naopak obracejí náš pohled k novému, ale veskrze reálnému životu. To je smysl Ježíšových činů. Boží království v podobě hostiny se tu nabízí uprostřed našeho světa a Ježíš odstraňuje všechny bariéry, které by mohly komukoli na tu hostinu zabránit přijít. Slepým a zaslepeným dává prohlédnout, aby mohli prohlédnout do tváře spoluhodovníkům, chromé nechávají přicházet, malomocné – stigmatizované svou nemocí zplnomocňuje ke kontaktu se společenstvím, hluchým dává uslyšet své pozvání i hovor hostiny, chudým, které na svou hostinu nikdo nechce, chudým, kteří se potřebují najíst, dává zasednout ke stejně dobrým místům jako všem ostatním. A konečně nejen Ježíšovy činy ukazují, že ani smrt nás nemůže oddělit od účasti na té hostině.

Ježíšovo mesiášské působení jde jiným směrem, než jsme čekali. Ježíš myslí na okolnosti, které často vytlačujeme ze zřetele pro své vyšší cíle, pro své lákavější tužby. Zároveň se však ukazuje, že jakkoli Ježíš není automaticky na plnění lidských přání a zhmotňování lidských iluzí, neznamená to, že přináší jen jakýsi božský monolog, do kterého se má člověk vpasovat, pokud to dokáže. Lidská jedinečnost tu není odstraňována, lidské potřeby ani šíře lidského utrpení tu nejsou zlehčovány. Naopak Ježíš odstraňuje každou překážku, která by mohla bránit k plné účasti na hostině království Božího. Samotným středem tu však je právě Boží království, setkání v plné účasti společenství, v plném zachování lidské identity, setkání před nezastřenou Boží tváří. Setkání v plnosti vztahů ve vší rozmanitosti, místo naplnění rozmanitých lidských fetišistických tužeb.

Jak jsem již naznačil, Lukáš zdůrazňuje věrohodnost svědků. Do tradované látky přidává svou vsuvku, která zmiňuje, že Ježíš učinil mnoho divů před zraky poslů. Tím chce Lukáš zdůraznit, že se rozhodujeme opravdu na základě svědectví, že se nás tu poslové nesnaží uhranout lidovou tvořivostí nebo snad Ježíšovými planými slovy. Nejde tu o žádný nevyvratitelný důkazní materiál, před kterým by nám nezbývalo než zmlknout. Toto svědectví si stále vyžaduje naše rozhodnutí, ale Lukáš zdůrazňuje, že své rozhodování nemusíme stavět na vodě, stojíme před důvěryhodným svědectvím o událostech, které stojí v souladu s Hospodinovým zaslíbením.

Věrohodní svědci nám podali zprávu o tom, že je na co očekávat, je na co se v adventní době připravovat. Byli svědky Boží obnovující moci, která působí jinými cestami, než lidé očekávají. Vyřídili nám, že má smysl se obrátit od naplňování našich programů a tužeb k očekávání naplnění Božího zaslíbení. Bůh v Ježíši Kristu nabízí účast na své hostině. Tato nabídka platí pro všechny, není překážky, kterou by Boží pozvání v Ježíši Kristu nedokázalo překonat. Nám zbývá rozhodnutí, zda se nenecháme pohoršit Boží spásnou strategií, která neodpovídá zákonům o vztahu nabídky a poptávky, zda pro nás nebude kámen úrazu překonání všech našich teorií a předpokladů ani skandální šíře Božího milosrdenství. Blaze tomu, kdo se nade mnou neuráží, říká Ježíš. Blahoslaveni jsou ti, kteří přijímají toto pozvání. Amen.